

Cluj

CULTURA CREȘTINĂ

REVISTĂ LUNARĂ.

Anul XIII.

Martie 1924

Nr. 3.

SUMARUL:

ACTUALITĂȚI: Dr. VICTOR MACAVEIS: „Pe lângă cărți!”

PAGINI DE APOLOGETICĂ: Med. Dr. IONEL COSTIN: Știința și idea Dumnezeirii.

PAGINI DE DREPT: Prof. Dr. IOAN SÂMPĂLENU: „Despre piedica silei și a friciei”.

INSEMNĂRI: Spre anglicanism. (Tellus). Rea credință ori ignoranță? (Tellus)

RUBRICA HOMILETICĂ: I. C.: Predică pe Dumineca I din post

— Tellus: Predică pentru Dumineca a II. din post.

— x: Predică pe Dumineca a treia din post.

— Prof. Iuliu Maior: Predică pentru Dumineca a patra a postului mare.

Bla j.

Tipografia Seminarului teologic gr.-cat.

Prețul acestui număr: 12 Lei.

Cultura Creștină

apare lunar.

ABONAMENTUL:

Pe un an 100 lei.
Pe șase luni 50 lei.

Redacția și Administrația
Blaj (Transilvania).

Comitetul de editură și redacție.

Dr. Ioan Bălan, Dr. George Bob, Ioan Boroș, Dr. Nicolae Brînzeu, Dr. Alexandru Ciplea, Dr. Ioan Coltor, Dr. Elie Dăianu, Dr. Ioan Ferent, Dr. Anton Gabor, Dr. Ioan Georgescu, Dr. Victor Macaveiu, Dr. Tit Malaiu, Dr. Dumitru Manu, Dr. Isidor Marcu, Dr. Ioan Marianescu, Dr. Gheorghe Miculaș, Dr. Alexandru Nicolescu, Dr. Zenovie Pâclișanu, Dr. Grigorie Pop, Septimiu Popa, Dr. Iacob Radu, Ștefan Roșianu, Dr. Ioan Sâmpăleanu, Dr. Augustin Tatar.

CULTURA CREȘTINĂ

revistă lunară

Redacția și Administrația:
Blaj (Transilvania).

Abonamentul:
Pe an 100 lei.
Pe șase luni . 50 lei.

Redactor responsabil:
Dr. Victor Macaveiu
BLAJ.

Actualități.

Pe marginea unei cărți!

— „Catholicismul unghuresc în Transilvania și politica religioasă a statului Român“, de Dr. Onisifor Ghibu, Cluj 1924, pag. 304, prețul 80 Lei.

Ca o continuare și complectare a ideilor și concepțiilor ce le-a fost fixat, acum câteva luni, într'o serie de articole publicate în „Patria“ dela Cluj — reproduse și în broșură separată sub titlul: „Necesitatea revizuirii radicale a situației confesiunilor din Transilvania“ — Dl Onisifor Ghibu tractează în prezentul volum problema așezată în titlul cărții.

După o *Introducere* mai lungă (pe 22 pagini) cartea se ocupă, în 8 capitole consecutive, cu catholicismul unghuresc, considerat în diversele lui manifestări esterne, din trecut și din prezent.

Pentru orientarea cetitorilor noștri reproducem titlul puși în fruntea acestor capitole, dinpreună cu concluziile pe care le puue Dl Ghibu.

Iată acești titli, cu concluziile lor.

CAPITOLUL I, Catholicismul unghuresc. — *Situația lui din punct de vedere canonic și juridic. Raportul lui cu regele ungar și cu Papa dela Roma.*

CAPITOLUL II. Statul romano-catolic ardelean. — *Organizarea lui anticanonică și ilegală.*

CAPITOLUL III. Averile, fondurile și fundațiunile „catholice“. — *Caracterul de stat al acestora.*

CAPITOLUL IV. Școlile catolice din Transilvania. -- *Ele sunt de drept, școli de stat.*

CAPITOLUL V. Școlile catolice în serviciul maghiarizării Ardealului. — *Opera statului catolic și a ordinelor călugărești.*

CAPITOLUL VI. Ordinele călugărești. — *Ele au dezvoltat în trecut o acțiune de maghiarizare, iar în prezent o acțiune de subminare a statului român.*

CAPITOLUL VII. Activitatea ambiguă a Statului Catolic ardelean. *El seduce (sic!) Roma și-și asumă un rol politic.*

CAPITOLUL VIII. Statul catolic sub regimul românesc — *El se declară deplin suveran.*

La urmă avem o *Incheiere* (20 pag.), cuvenitele *indice* de nume și de lucruri, *literatura* și *sumarul* amănunțit al cărții.

Cetitorii noștri pot să-și facă închipuire, și numai din simpla înșirare a titlilor singuraticelor capitole, precum și din estenziunea volumului, despre importanța acestei cărți. Dl Ghibu, întru odevăr, cu o străduință vrednică de toată lauda, a adunat un material documentar de foarte mare valoare „pentru a da și guvernului și opiniei publice posibilitatea de a cunoaște în toate amănuntele chestiunea catolicismului ardelean și de a putea face apoi *pasul decisiv* (pag. 9), oare este — după Dl Ghibu: „dezarmarea Ungurilor din cuprinsul țării noastre și pe terenul religios, — care este o simplă platformă politică, — în tocmai cum am urmărit dezarmarea lor pe terenul politic. După dezarmare vom putea apoi vorbi frățește și ne vom putea înțelege omenește“ (pag. 274).

Fără de a intra în amănunte: în controlarea și aprecierea tuturor afirmațiunilor, argumentațiilor și dovezilor invocate de Dl Ghibu — o va face aceasta „cu siguranță — credem, în-suși Statul romano-catolic ardelean, — căci ea privește în primul rând pe ungurii romano-catolici din fosta Ungarie — noi constatăm ca impresie generală, — atât cât ne îngăduie paginile și caracterele revistei, — că date fiind premisele puse, concluziile ce se desprind din acele premise, sunt foarte radicale și de un caracter aproape revoluționar.

Dl. O. Ghibu vede adecă în tot rostul bisericii romano-catolice din fosta Ungarie, din trecut, ca și din prezent, numai nota hipernaționalismului unguresc, și împotriva acestui hipernaționalism se ridică DSA cu toată puterea, dorind ca să fie distrus fără milă, cât mai în grabă și în chip cât mai radical și definitiv.

Or, noi abia credem, că pe aceasta cale, se va putea ajunge la gândul intenționat și ne îndoiim, dacă aceasta procedură se unește cu principiile de libertate, de toleranță, de democrație ale timpului nostru, și ne temem că ea nu va contribui decât la desfășurarea unei lupte din cele mai crâncene, care nici decum nu poate fi în interesul consolidării României Mari.

Adevărul este, de sigur, că Statul ungar, vreme de aproape 1000 de ani, a stat cu totul de adinsul, în ajutorul bisericii romano-catolice, — ca și în ajutorul celorlalte confesiuni și instituțiuni, cari păreau încrescute cu idealurile „statului unitar maghiar“.

Este adevărat, mai departe, și ca pildă, că diferite biserici din Transilvania au trecut, pe rând, în posesiunea diferitelor confesiuni, pe baza principiului consacrat în evul de mijloc: *cujus regio, illius religio!* Când au ajuns protestanții ori reformații la putere, au pus numai decât stăpânire pe instituturile și averile catolicilor, și când aceștia din urmă s'au recules, ca organizație și forță politică, au folosit toate mijloacele, pentru a reîntra în vechia posesiune. În vremea acelor lupte confesionale, cari airia au provocat un război aproape mondial, care a durat 30 de ani, în veacul al 16-lea, omenirea a adoptat, ca o formulă provizorie, spre liniștirea spiritelor, principiul amintit mai sus.

Or, de mai-bine de o sută de ani, dela revoluția franceză încoace, și dela desființarea feudalismului european, principiul: *cujus regio, illius religio a trebuit să fie scos din aplicare*. O încercare, de a reinvia acel principiu astăzi, în veacul al 21-lea, după marele război al autodeterminismului popoarelor, între granițele unei țări, care este, putem zice, țărâmul clasic, pe care s'au frământat în trecut, menținându-se până astăzi în viață, atâtea confesiuni, în țara, unde nu sunt rare comunele cu câte 1000—2000 suflete și cu câte 4—6 biserici — o astfel de încercare înseamnă: a da drumul tuturor furiilor confesionale, a deschide porțile luptelor din veacurile 4—5, ori din veacul al 16-lea, cu toate consecințele lor, fatale și desastruase pentru consolidarea patriei noastre!

Și-a dat ore Dl Ghibu seamă de acest lucru?

Și, de aceea, în cât privește special catolicismul ungarilor din Ardeal, pe care Dl Ghibu nu vrea să-l distrugă (vezi

pag. 273), țin se mai adaug, că nu mi se pare nici cuminte, nici deplin cu dreptate, ca noi, Statul român, să resturnăm tot aceea ce a fost clădit în trecut, clădit nu numai cu ajutorul puterii politice, ci în mare parte cu ajutorul factorului constructiv al credinței, al abnegației credincioșilor, sub impulsul concepției catolice universale.

Și de aceea credința noastră este, că acest factor, al credinței, al concepției de viață catolice, factor de adevărată cultură, de civilizație, de moralitate, chiar de naționalism, (care la Unguri a degenerat în hipernaționalism, cum arată Dl Ghibu!), trebuie pus la contribuție în interesului noului Stat românesc, prin măsuri bin chibzuite, înțelepte — nici decum prin violență și volnicie, cum ne-am obișnuit a o vedea aceasta făcându-se, la noi, în noua țară românească.

Pentru cei cari am trăit până la 1918, prea sunt proaspete amintirile vremurilor de subjugare dinainte de acel an memorabil, decât ca să nu ne aducem aminte de ceea-ce am pățit noi, și, în consecință avem convingerea, că hotărârile isvorite și influențate de sufletul neamului românesc, așa cum în chip spontan s'a manifestat pe câmpia dela Alba-Iulia la 1 Decembrie — sunt în conformitate și cu vremurile de azi și cu firea generoasă, largă a sângelui, a rasei noastre latine.

De aceea, premisele și concluziile Dlui Ghibu, încât ele privesc catolicismul uuguresc, este nevoie să fie examinate în lumina ideilor veacului nostru, în baza principiului: „audiatur et altera pars“, și mai ales cu seninătatea ce ne-o dă conștiința numărului nostru din această țară, călăuziți în primul loc de idealul legalității și echității, cu încrederea în eternele principii ale dreptății veșnice și nemutabile.

Cel ce scrie istorie, cu gândul de a îndruma viața prezentului și potecele viitorului, trebuie să se ridice la înălțimea acestor principii de eternă valoare. Ca să nu i se poată cum-va aplica cuvintele celui mai liberal istoric, Augustin Thierry, care scrie undeva, în ale sale „Lettres sur l'histoire de France“, următoarele șire:

„Ceea ce în toate vremile și în toate țările a stricat adevărului istoric mai mult, este influența spectacolului lucrurilor din ziua de azi și opinia contemporanilor asupra celui ce se încearcă a zugrăvi trecutul. Căci ori cum vor fi opiniunile acestea, sincere sau mincinoase, slugarnice ori indepen-

dente, alterarea la care ele supun faptele, duce la transformarea istoriei într'un simplu roman!"

* * *

Despre ideile din cartea Dlui Ghibu privitoare la aranjarea problemei religioase în sinul neamului nostru, sperăm să vorbim cu alt prilej.

Dr. VICTOR MACAVEIU.

Pagini de apologetică.

Știința și idea Dumnezeirei.

Între științele naturale, mai ales între biologia modernă și religie, există un antagonism foarte mare. Acest antagonism interesează deopotrivă toate religiile, căci biologia modernă, cu argumentele ei efemere încă, tinde a demonstra, că greșesc atât creștinii, cât și brahmanii și musulmanii, ba chiar sălbatecii politeiști, atunci, când admit existența unor ființe supranaturale, numite: zei sau Dumnezeu. Biologia susține, că aceasta credință izvorește din conservativismul intelectului omenesc, din lenea de-a cerceta și scruta mai adânc ființa ucrurilor; cu un cuvânt, din neștiință. Concepția științei biologice moderne pecetluște masa credincioșilor cu stigmatul cras al întunecimei intelectuale: iar acei, cari fac studii sociologice pe bază biologică, explică religiile ca emanate din conștiințele rapace și avide după bunuri ale sacerdoților.

În Europa și America civilizată de azi dăinuște o luptă inversunată între biserică și știința naturală. În aceasta luptă perspectivele științei sunt la aparență mai bune, decât ale bisericei; căci în timp ce, în sute și mii de laboratorii se lucrează cu fervență la câștigarea de noi argumente în favorul concepției ateiste, — biserica nu face progres de acest fel, ea rămâne neschimbată în credința ei, de două mii ani în Hristos de multe mii ani în Dumnezeu. Și în timp ce oamenii științelor naturale publică în mii și mii de reviste noile lor contribuții, câștigate prin cercetări și experimentări, revistele bisericesti tind a face o contrapropagandă tocmai prin tălmăcirea și răstălmăcirea, acelu argument al sfintei scripturi, pe care cei cu știința în mână îl consideră de origină umană,

negându-i orice nex cu supranaturalul, care pentru ei pare a nu exista. Știința biologică modernă, în posesiunea alor o serie de legi și formule fizico-chimice, trâmbețează în larg, că va dărâma și ultima cetățue de credință și concepție tristă, în momentul, când va fi în măsură, ca în retortele sale miraculoase, schițate de fantesii romaniere prin „homunculi“ și „braune“-uri, să plămădească suprema forță „viața“.

Contraversa se învârte tocmai în jurul acestui punct cardinal. Căci în momentul, când în eprubetă va lua ființă viața orice credință în supranatural va trebui să înceteze, și în mod fatal, religiile se vor dărâma în fața acestei lumini orbitoare.

Acest moment îl speră și așteaptă știința; acest moment îl contestă cu putere orice religie, atât a noastră creștină, cât și celelalte.

În fața acestei probleme, este firesc, ca orice minte înțelegătoare și dornică de adevăr, să caute un sprijin și-o bază, de-a putea inclina cu deplină convingere în dreapta sau în stânga. Pentru a putea face însă față acestei necesități intelectuale, prima condiție este de-a ști, *în ce stadiu evolutiv se găsește azi știința biologică în aceasta privință; cari sunt argumentele pe baza cărora speră, de-a putea realiza cândva pe cale artificială viața; cari sunt șansele de reușită ale acestei întreprinderi?*

Răspunsul acestor întrebări mi-am propus a-l da, schițând în liniamente generale de principiu, rezultatele cercetărilor din ultimii ani în știința biologică.

Fără îndoială, dela sfârșitul secolului trecut, până azi s'au făcut pe teren biologic progrese enorme. Unde până atunci, structura chimică a protoplasmei, adică tocmai a particulei purtătoare de viață din celule, era necunoscută și se plutea în completă obscuritate pe acest teren, azi aceasta structură se cunoaște perfect. Protoplasma viețuitoare, azi se poate scrie pe tablă în chipul unei formule chimice, ca și formula apei, de exemplu; se știe precis, care este numărul atomilor de oxigen, carbon, hidrogen, azot etc. din protoplasmă; mai mult chiar, se știe care este raportul stereognomic în spațiu ale acestor atomi invizibili, între ei.

Aparate de-o fineță extraordinară înregistrează arderile, pe cari le încearcă celulele vii, atunci când își manifestă viața.

adecă când mișcă, secretează, produc căldura animală sau îndeplinesc orice altă funcțiune.

Microscopae au evidențiat până în cele mai fine detalii structura intimă vizibilă a celulelor, ale acestor ultime elemente unitare de viață. Și ne-a fost dat, să vedem mișcarea internă în celule ale particulelor sale, mișcări din cari se compune mișcarea totului.

Cu ajutorul materiilor chimice funcțiunile celulare au putut fi ameliorate, anihilate, sau chiar potențate. Ba mai mult, cu ajutorul tot acestor substanțe chimice s'au putut influența formele de dezvoltare ale animalelor, așa că ouă de broască puse în diferite medii, au dat naștere la broaște diferite ca mărime, culoare, proporționalitate corporală.

Și în butul tuturor acestor geniale și mari progrese, stă, veșnic înaintea retortelor din laboratorii, a microscopaelor din institute și spitale, a stațiunilor experimentale, o întrebare veche și pururi nouă: „*Pentru ce?*” *Pentru ce*, dacă cunoaștem perfect structura de formă, structura chimică intimă a vietăților, punând în retortele noastre aceiași atomi de azot, oxigen, carbon etc., nu putem da naștere la ființe vii? *Pentru ce*, cu aparate fine și netrasubilizate, nu poate face știința cea mai avansată de azi, ceea ce presupune, că la începutul începuturilor a făcut întâmplarea. Căci știința explică geneza vieții cu întâmplarea: într'un moment dat, substanțe chimice, atomi din univers circulând în neorânduială, au ajuns în legătura chimică a unei molecule de protoplasmă, care era vie. Și era de ajuns ca de aci încolo, să se perpetueze viața, din germenul primordial. Or, *pentru ce* această întâmplare nu se poate reproduce cu atâtea calcule, experimente, încercări și opere speculative mentale?

Tumultos năvălește această întrebare în laboratoriile tuturor, când după muncă își aranjază la loc aparatele. În acele clipe, după o luptă înverșunată de o zi, fiecare savant, fie el cât de mare și de erudit, cât de bizuit în viitorul științei, în acele clipe zic, are un moment de decepție și de descurajare. Pentru un moment poate, un ce intern, rezumatorul protoplasmei sale, pe care o scrutează, îi șoptește, că e înzadar. Dar creerul e dârz, și în altă dimineață începe a scruta cu nou avânt. Și viața lui, pe care o tot analizează, se macină cu încetul, și odată dispare în neant cu aceiaș întrebare, cu care a venit în univers. Căci precum nașterea lui a fost o

problemă, tot astfel și moartea o problemă este. Aceste probleme le facem toți. Toți ne naștem, toți murim, dar secretul acestor probleme nici unul nu-l descoperim.

În felul acesta știința biologică a ajuns la suprema sa limită. Acel „ceva“, care face ca atomii de carbon, oxigen, hidrogen, azot, etc., combinați între ei în raporturi prea bine cunoscute, să aibă un caracter aparte: *de-a vieții*, acel „ceva“ este *necunoscut*. Este un X mare în teza matematică a lumii. Căci acest ceva nu este materie. Materia este pătrunsă și stăpânită de om. Și dacă acest „ceva“ ar fi materie, ar avea forma de atom sau electron. Ar fi accesibil experimentelor noastre. L-am adăuga eprubetei cu elemente și s'ar naște viața. Dar nu este materie. Atunci ce este? Minte omenească științifică, nu poate concepe altceva, decât ce este materie. Ideea această perpetuată așa, ar duce la nebunie.

Atunci este logic, clar ca ziua de admis, că da, acel „ceva“, ce noi nu-l putem deslega, nici percepe, nici vedea nici chiar concepe în îngustimea creierului nostru, acel ceva trebuie să fie supranatural. Ori acest supranatural îl găsim ori unde privim. Dela cea mai mică amebă până la om, Dela burete la copacul superb. Atunci s'a convenit, ca acest „ce“ universal, această taină vitală să ne ducă la: Dumnezeu.

În felul acesta argumentul cel mai puternic al religiei ateiste este chiar rezultatul negativ al științelor biologice în încercarea lor de-a reproduce viața.

Ne întrebăm acum, care este acel argument, acel leit-motiv, pe care bazat, știința afirmă, că dacă nu azi, dar în viitorul apropiat va crea în mod artificial viața? Știința argumentează cu precedente de progres. Spune, că acela, care acu o sută de ani ar fi afirmat progresele realizate azi ar fi fost stigmatizat de nebun, întocmai ea cei ce azi afirmă progresul viitor, în creierea vieții artificiale. Era greu de imaginat cu 50 de ani în urmă, că se va vedea omul segmentându-se în celule sub microscop și se va cunoaște la perfecție structura protoplasmei. Tot așa și azi nu ne putem imagina viața artificială.

Calitativ însă lucrurile sunt complet disparate. Știința incontestabil va face progrese mari. Ceeace ochiul omenesc nu poate vedea: atomii, electronii, cu aparate perfecționate vor fi zăriți. Electricitatea, care în ființa ei încă nu este elu-

cidată, va fi ceva ca undele de lumină de azi. Totul se poate.. Mentea omenească e grozavă, ba chiar revoltător de îndrăzneată. Dar *un lucru nu*: viața artificială. Căci orice este viu, vine din viu. Și omului nu îi este posibil, prin tocmai lupta cu care se apără de el supranaturalul, să penetreze în tainele sale, cari sunt cuprinse însuși în om. Chiar aceea cu ce lucrează în a destănuii supranaturalul este supranatural: sufletul. Creerul omului mort, din punct de vedere chimic, este egal cu cel al omului viu, dar nu mai e capabil de opera intelectului. S'a depărtat din el supranaturalul,*) care nu se lasă închis în cușca îngustă a eprubetelor. O ființă vie există, trăește, dar trăește prin sine, și nu poate să se întoarcă în sine, căci atunci n'ar mai exista.

Cunoscând aceste lucruri, vedem, că cu tot progresul enorm al științei, starea ei actuală, ba chiar șansele ei pentru viitor sunt absolut lipsite de posibilitzta înfăptuirii visului etern: viața artificială

Supranaturalul, presupunând, că este un ce rațional, admite ca omul fixat în materie să se sbată după el. Lupta după el constituie chiar progresul.

Ca ultimă concluzie, putem afirma cu deplină convingere, că omenimea ridică just îndreptățită altare unicului Dumnezeu, căci suprema forță, viața a rămas secretul supranaturalului. *Pe acesta noi îl putem admira, dar nici când pătrunde.*

Med. Dr. IONEL COSTIN.

Pagini de drept.

„Articolul al treilea“.

„Despre piedeca silei și a fricei“.

»35. Cu privire la piedeca, ce se zice a silei și a fricei¹ (*impedimentum vis et metus*), înainte de toate trebuie să se observe, că dreptul nu admite, pe nime să acuze (să atace) căsătoria din punctul acesta, decât pe

*) E evident, că aici »supranaturalul« nu se ia în sens strict teologic.
(Nota redacțiunei).

¹ Sunt piedeci dărămătoare de căsătorie, cari izvoresc din o eroare ori din alte scăderi ale minții. Sunt și de acelea, cari își au originea în o scădere a voinței. Atare este piedeca fricei

acela, care a suferit violența și constrângerea, iară pe acela îl respinge, care a trăit căsătorit timp îndelungat, numai cât aceleia să nu-i fi lipsit libertatea și oportunitatea de a reclama; așa încât, dacă, liber deja de frică, va fi continuat de bună voie viața conjugală și nu va fi denegat datorințele matrimoniale, mai mult nu trebuie ascultat. Petrucă acela care, liber de constrângere și de frică, nu se folosește de facultatea și de o-

produsă prin *silă*, violență constrângere. — Sila și frica (*vis et metus*) sunt termeni conecși. *Vis* (silă) se află ca o *cauză eficientă* în acela, care produce *frica* prin un impuls, năvălire, îmbold, îndemn, înduplicare (*per impulsum externum*). Sila se definește: *Maioris rei impetus* (exterior), *qui repelli non potest* (năvala unui lucru mai mare peste noi, care năvală nu se poate respinge, sau căreia nu ne putem împotrivi). *Frica* este un *efect* în acela, care suferă sila. Frica se definește: *Mentis trepidatis instantis vel futuri periculi vel damni causa*. (Perplexitatea sau hesitarea minții din cauza unui pericol sau a unei daune iminente ori venitoare). Hesitarea aceasta a minții poate avea diverse *grade*. — Sila (*vis*) se împarte în *absolută* sau fizică și în *condițională*, (careia se mai zice și *causativă*, *compulsivă*, și *morală*). Sila absolută *nimicește* consensul cu totul, sau produce o astfel de perplexitate în suflet, încât se nimicește uzul rațiunii. Sila condițională numai scărițază consenzul liber; cu acest fel de silă avem consens adevărat *quoad substantiam*, libertatea consensului vine scărițată sau diminuată secundum quid; adică cu sila condiționată aieva voim, dar voim siliți. — Sila și frica adeseori se confundă cu cuvinte sinonime, dar e mai corect să le deosebim ca *termini corelativi*, după ce între ele (silă și frică) este raportul de cauză și efect. — Frica se împarte în *extrinsecă*; în *justă* și *nejustă* (fiind ușor de înțeles, nu le explic). Frica după grad sau *calitate* se împarte în frică care *conturbă uzul rațiunii*, în frică *grea*, carea lăsând uzul rațiunii (adecă nu nimicește uzul rațiunii) îl atinge pe un bărbat statornic, sau aceea, carea absolute ori *relative* este aptă să influințeze vehement pe un om *constant*, în frică *ușoară*, carea poate influința numai pe un om nestatornic. La frica de sine *ușoară* se reduce frica *reverențială*, prin care este înduplicat să încheie căsătorie, deși *alte amenințări grele* de es. bătaie, lipsirea de moș-

oportunitatea de a reclama, se socotește, că aprobă ceea ce mai înainte făcuse fără voie și împotrindu-se. Din care cauză înainte de toate trebuie făcută cercetare cu privire la aceea, că oare acuzarea căsătoriei este făcută, după cum se zice, tempore utili (în care se poate face); și dacă acesta a trecut, trebuie cerțat, din ce motiv s'a întâmplat aceasta, ca să se poată indica: că oare să se admită acuza ori să fie respinsă. În locul al

tenire nu se verifică; un supus ca să evite vătămarea, întristarea și indignarea Superiorului, de carea se înfioară (Supusul) ca de un lucru *periculos pentru el*. Care frică dacă se razimă numai pe reverința față de Superiori fără de frica de vre un pericol, nici nu să poate zice frică adevărată; pentrucă aceea își are baza într'un pericol ori într'o daună iminentă*. Wernz S. I. tom. IV., ius matrimoniale eccles. cath, pars II., n. 259, 260 și 261.

»Frica ușoară deși a fost deprinsă pe nedreptul cu intenția de a stoarce consensul la căsătorie, nu dărimă căsătoria; pentrucă să socotește, că provine dela o forță mică, căreia ne putem împotrivi ușor și carea nu este contra bunurilor substanțiali ale căsătoriei (bonum prolis, bonum fidei, bonum sacramenti). Mai departe frica aceea, carea nu l'a putut atinge pe un bărbat constant, nu este de ajuns ca să declari de nulă; însă frica aceasta este ușoară, în consecință încă dela început nu a putut zădărnici căsătoria. Afară de aceea, dacă frica ușoară, care poate întreveni adeseori la celebrarea căsătoriilor, ar zădărnici căsătoria, divorțul ar fi ușor și frequent cu o daună foarte mare a onestității publice și a păcii familiare. Din care cauză însuși dreptul natural pretinde, ca să nu se desfaca căsătoriile pentru frica ușoară, și acelaia (dreptului natural) i se unește dreptul pozitiv.* — »Nici frica reverențială nu împiedecă valoarea căsătoriei, decât dacă devine grea prin concursul altor împrejurări, și să se verifice cele alalate condiții, din cauza căroro frica grea zădărnicește căsătoria. Pentrucă frica reverențială ori nu este frică de loc ori de sine este numai ușoară, carea nu zădărnicește căsătoria. Iară dacă se asociază alte amenințări, frică de o indignare perpetuă, rugăminți importune (fără vreme) și constante precum și împrejurări asemenea, frica reverențială devine calificată și cu adevărat grea și din cauza aceasta dărimă căsătoria. Care sentință se confirmă și direct,

doilea trebuie avut înaintea ochilor, că numai frica grea, carea adecă e în stare să miște pe un bărbat constant, dărâ-mă căsătoria, în consecință toate cercetările fie a judeului instructor fie a defensorului căsătoriei trebuie să îndreptate spre cercetarea acestei frici. Iară greutatea fricei se naște din natura amenințărilor, din calitatea atât a acelor dela cari provin acelea, cât și a acelor, cari le-au suferit. Așa dară acestea trei împrejurări trebuie luate în socotință în chip depesbit.

(Va urma)

Prof. Dr. IOAN SĂMPĂLEANU.

din declarațiunile cele dese în forul eclesiastic de es. S. C. C. 3. Iun. 1720, 17 Iul. 1745., 26 Martie 1768., 22 Iun. 1833., 22 Mai 1875., iar *indirect* se confirmă *din paritatea cu profesimea religioasă*, carea de multe ori a fost anulată, dacă judecătorul eclesiastic s'a convins de frica grea produsă *de părinți*.

» *Frica*, care în adevăr din uzul rațiunei lasă atât, cât este de lipsă pentru un act aievea luat cu hotărîre și voluntar quoad substanțiam, dacă este: I. *grea* (care greutate a fricei atâr-nă atât dela însași *natura amenințărilor*, cât și *dela calitatea* acelor dela cari *provin*, ori acelor cari *sufer amenințările*) II. *nedreaptă* din partea persoanei, carea deprinde sila, fie publică fie privată ori cu privire la substanța lucrului, ori cel puțin cu privire la mod (de es. dacă un judecător competent fără dovezi, și neobservând forma canonică pre un spons *necredincios* îl constringe ca să-și țină promisiunile făcute în sponsalitiile valide și nerevocate, legitim. În cazul acesta *obiectul substanțial* al constrângerii este *just*, însă modul și forma sunt contra justiției. Iară dacă un judecător competent observând ordinea de drept conform celor aduse înainte și probate constringe pe un spons inocent și liber, constringerea cu privire *la mod* este *iustă*, însă cu privire la substanța lucrului rămâne nedreaptă și de acea zădărnicește căsătoria); III. deprinsă *de cauză esternală* și liberă; IV. *anume*, adecă cu intenția de a storce consensul direct la căsătorie, fie cu o persoană determinată, fie cu una carea are să fie aleasă dintre mai multe, împiedecă valoarea căsătoriei creștinilor cel puțin din drept eclesiastic în ambele foruri, atât intern al conștiinței cât și esternal *contentios*. Wernz loc. cit. n. 263, 264 și 265.

Insemnări.

Spre anglicanism. Părintele arhim. Scriban în numărul din Ianuarie al revistei »Biserica ortodoxă română«, făcând o dare de seams despre cele mai importante evenimente ale bisericii ortodoxe române din anul trecut, amintește înființarea celor trei episcopii nouă (Constanța, Hotin, Cetatea-Albă), iar ca o dovadă a solidarității »ortodoxe« servește învingerea câștigată cu ocasiunea discuției întâmplătoare la desbaterea Constituției, reușind să fie recunoscută confesiunea ortodoxă de »dominantă« în țară și'n fine face amintire despre conferința pan-ortodoxă din Constantinopol, unde s'a discutat chestiunea Calendarului! Iată activitatea unei Biserici naționale, care numără 12 milioane suflete. Nici baremi cu'n cuvânt nu pomenește despre activitatea internă a bisericii, despre misiunea dezvoltată în sinul poporului pentru a-l întări în credință, a-l face să practice învățătura sublimă a Mântuitorului, pentru a-l feri de boala molipsitoare a sectarilor anabapțiști de tot soiul. Dacă aceasta e activitatea bisericii ortodoxe române, care — după zisa Păr. Scriban — are cea mai mare răspundere între toate bisericile ortodoxe, ne putem închipui ce vor fi făcând celelalte! Și totuși păr. Scriban ține c'o îndârjire vrednică de-o cauză mai bună să combată din răspuțeri și încercarea unora de-a aduce biserica neunită în legătură cu mama tuturor bisericilor, cu vechea Romă. Nu. Sf. Sa vede salvarea bisericii sale numai și numai în legătura cât mai intimă, dacă nu chiar și fusiunea cu biserica Anglicană și cu vechii caiolici! Despre ori ce fel de unire, numai despre unirea neuniților cu Roma, nu vrea să auda păr. Scriban, pentru că »între noi și cei din Roma stau certurile de mai mult de o mie de ani și nu le putem desființa așa, cu una cu două«. Sărmane certuri! Cași când poporul românesc n'ar fi fost victima întâmplătoare a neînțelegerilor bizantine! Ori și ce s'ar zice, ortodoxia neunită română e adânc afundată în apele protestantismului.

Tellus.

*

Rea credință ori ignoranță? Dl I. Mihălcescu în manualele de Dogmatică pentru Seminarii atribuie Bisericii catolice niște învățături, cari sunt cu totul streine de spiritul ei. Astfel afirmă, că papa împarte indulgențe plene »pentru toate păcatele din prezent, trecut și viitor«, susține mai departe, că Biserica catolică nu are altceva de lucru, decât să fabrice dogme și

ca exemplu mai recent aduce dogma despre Conceperea nepetată a P. V. Maria proclamată de Piu al IX în 1854. Ziarul »Albina« din București îi atrage luarea aminte a Diui profesor de »dogmatică«, că nu se cuvine unui om sincer să prezinte în chip necorect nici chiar învățătura dușmanului său de convingeri. Nimic mai natural! Acestor observări îndreptățite răspunde Dl Mihălescu în numărul din Ianuarie al revistei »Biserica ort. rom«. Și'n loc să-și recunoască greșala, și-o învederează mai vârtos, cercând să se esplice. Recunoaște, că în Catehismul lui Deharbe, se spune: »Părerea cum că Biserica iartă prin indulgențe *păcatele* trecute sau chiar și cele viitoare, sau că ea dă indulgențe pentru bani, este *neștiință* sau *calomnie*«, dar — adauge profundul scriitor — »nu trebuie uitat că Deharbe e *iesuit* și că prin urmare e *viclean*«. De unde urmează, că nu iezuitul catolic propune învățătura genuină a Bisericii sale, ci sunt adevărate născococirile ortodoxului! Halal de'o așa logică și de'o așa obiectivitate!

Protestează energic în contra aserțiunii că și biserica orientală ar fi ținut dogma despre Conceperea nepetată a Prea C. V. Maria, spunând că aceasta a fost instituită de papistași. Ca dovadă, că în biserica »ortodoxă« nu există sărbătoare în cinstea acestei prerogative a Prea C. V. Maria citează din »Sinaxarele« get-beget ortodoxe — nu din cele făcute de vre'un iezuit ori din cele apărute de curând în Blaj — sărbătoarea din 9 Decembrie, unde se spune lămurit, că: »*S'a zămislit Sfânta Fecioara Maria și s'a născut, nu, precum zic unii, de șapte luni s'au fără tată, ci s'a născut de nouă luni deplin și din făgăduință îi era nașterea, însă din împreunare și sămânță bărbătească!* Sublinierile sunt ale păr. Mihailescu. Din aceste apare, că unele dintre »puternicile argumente dogmatică și raționale« în virtutea cărora »bisericele orientale« nu prăznuesc zămislirea neprihănită a Sfintei Fecioare se află chiar în Sinaxar și anume în cuvintele: »*din împreunare și sămânță bărbătească*« Și'n cazul acesta ca și cu indulgențele Dl Mihailescu din rea voință ori din ignoranță falsifică învățătura Bisericii lui Hristos. Noi catolicii prin dogma conceperei neprihănite a Prea C. F. Maria nici nu ne gândim baremi să negăm că și Prea Curata s'a născut din împreunare și sămânță bărbătească, ci afirmăm numai, că ea prin un dar cu totul special al lui Dumnezeu a fost *preservată de păcatul original din primul moment al conceperei sale*, adică asupra ei n'a stăpănit nici baremi o clipită păcatul.

Învinuirea ce-o aduce Păr. Mihailescu Bisericii catolice nu e numai gratuită dar e și nedemnă de'un om cu cultură teologică, chiar și dacă este deplin în apele protestantismului raționalistic. Modul de-a purcede a Păr. Mihăilescu și a soților Sf. Sale în chestiuni teologice, ne învederează tot mai mult influența detestabilă a superficialității și a fățarniciei bizantine în fața cărora, afirmativa viclenie a iezuiților, e adevărată virtute.

Tellus.

Rubrică homiletică.

Predică pe Dumineca I din Paresimi.

»Vrut-a Isus să meargă în Galilea și a aflat pe Filip și i-a zis lui: Vino după mine«. (Ioan I, 44).

»Vino după mine« sunt cuvintele pline de vraje, ce le întrebuințează Isus atunci, când vrea să-și întemeieze biserica învățătoare, alegându-și din mulțimea de ascultători pe acei bărbați, cari răspund mai fără preget la chemarea Lui, urmându-L. Ce cuvinte simple, dar câtă putere cuprind întrânsese! Ele răsună în sufletele celor chemați mai frumos decât orice cântec; simțemintele, ce le deșteaptă ele, sunt mai înalte și mai puternice decât legăturile cu familia, pentru care trăește omul, decât legăturile cu ocupațiunea, după care trăește, ba și decât însaș iubirea de sine, la care duc toate cărările străduințelor acestei vieți.

La cuvintele lui Isus: „Vino după mine« (Mat. 9, 9) Mateiu Vameșul își împarte averea sa cu săracii, își părăsește oficiul, ce-i aducea venituri așa de mari, îl urmează pe Isus, predicându-i învățătura, ca la urmă să-și dea viața pentru El. »Veniți după mine« a zis Isus către Petru și Andreiu lângă marea Galileii (Marcu 1, 18) și aceștia părăsind și ce biată aveau, L-au urmat până ce au suferit și moarte pentru învățătura Lui. Cu aceleași cuvinte l-a chemat și pe Filip (Ioan 1, 44), care a adus cu sine pe Natanail, numit ca Apostol: Vartolomeiu.

În urma acestor cuvinte sfinții Apostoli părăsesc lumea și merg după Isus, nu mai poartă grije de viața pământească, grijesc numai de câștigarea vieții cerești,

părăsesc pământul, dar dobândesc ceriul. Ce schimb cuminte au făcut!

Noi li ferim pe sfinții Apostoli și pe toți aceia, cari au avut norocul să trăească pe vremea lui Isus, să-l privească, să-i asculte cuvintele, să-i ceară ajutorul în necazuri și zicem cu toată hotărîrea, că dacă Isus ar fi acum între noi și ne-ar agrăi cu aceleași cuvinte de chemare, n'am sta nici o clipă pe gânduri ci părăsind moșie, vite, oasă, familie, l-am urma ca și sfinții Apostoli.

Dar Isus și acum e între noi, ne vede, ne aude, căci Dumnezeu fiind, e peste tot locul de față. El și acum ne chiamă pe unul fiecare dintre noi pe nume cu aceleași blânde cuvinte: »Vino după mine«.

Ba nu numai că ne chiamă neîncetat, ci mai mult, prin sf. botez ne-a luat cu sine, așa zicând cu deasila, fără să ne mai întrebe atunci, când nu puteam să-i răspundem, că vrem să-l urmăm ori ba, tocmai ca o mamă bună, care își duce băiatul de mână de vrea de nu vrea, ferindu-l de primejdia, de a cădea în vre-o prăpastie, de a se neferici. — Mai târziu, când am ajuns la anii priceperii, de câte ori nu a aruncat diavolul în vre-un colț al minții noastre gândurile ispitei, îndemnându-ne la păcat, dar în aceeaș vreme auziam tot mai deslușit un glas în conștiința noastră, care ne atrăgea luarea aminte asupra urmărilor rele ale păcatului, de cari ne dăm mai bine seama asunci în crățenia sufletului nostru, decât acum cu o minte mai coaptă — era glasul blând al lui Isus, care ne chema: »Vino după mine«.

Apoi mai târziu, când păcătoșenia vieții noastre mestecată cu necazurile necurmăte ne-a cutropit sufletul, rar căd auziam mai deslușit acelaș glas slab, ca și când ar trage de moarte: »Vino după mine«. Sunt rare acelea clipite, ca arătarea luminoasă dintr'odată a soarelui pe ceriul de iarnă cu nori alungați de vânt, ca ațipirea liniștită a unui bolnav ce se vaietă neîncetat, ca intreruperea pe o clipă a viforului, ca să înceapă și mai cu putere.

Unul are păcatul invidiei — păcat de care neamul

nostru a suferit totdeauna în măsură mai mai mare decât alte neamuri — îl pizmuește pe vecinul său fiindcă acela e mai bogat, fiindcă îl părtinește mai mult norocul. Isus izbutește din când în când să se apropie de sufletul celui păcătos și atunci îi șoptește: Vezi cum îți înăcrește viața păcatul pizmei, un rău ce ți-l aduci de bună voie pe cap! În urma acestui păcat, tu ești atât de laș și te simți atât de mic în fața vecinului tău. Dar ridică-te din această ticăloasă stare, schimbă păcatul pizmei în virtutea dragostei, schimbă răceala invidiei în căldura iubirii, bucură-te de binele vecinului tău așa ca și când Dumnezeu ți-ar fi dat ție acel bine, căci atunci de fapt te împărtășești sufleteste și tu de binele lui, atunci te simți înălțat sufleteste, te simți că ești cel puțin pe o formă cu el, dacă nu mai mare chiar. E atât de bine să mergi pe drumul, ce ți-l arăt eu, deci: »Vino după mine«.

Când se roagă unul, care pătimește de năravul de a injura de Dumnezeu și lucrurile sfinte, Isus îi șoptește: Vezi ce bine te simți, când sufletul ți-e liniștit în urma rugăciunilor, ce le înalți spre ceriu și cum se sdruncină celea din lăuntru ale tale, când răscolindu-se patima mâniei, în sudalme verși celea mai necurate cuvinte de batjocură îndreptate în contra atotputernicului și preabunului Dumnezeu! Nu fii îndărătnic, nu-ți face rău cu voia, fii cuminte, urmează calea fericirii: »Vino după mine«.

Celui bețiv încă îi deschide Isus din în când ochii minții, vede atunci adâncă mizerie, în care l-a aruncat acest păcat pe el și întreaga lui familie, îi arată de altă parte starea bună, sănătatea, cinstea, de care s'ar fi bucurat, dacă nu s'ar fi înstăpânit peste el această plagă și atunci îi șoptește Isus: Așa-i că vrei să fii fericit?! Deci: »Vino după mine!«

Altu! în urma păcatelor necurăției, își simte sufletul atât de pustiit, părăsit de Dumnezeu și de oameni și atunci Isus îi prezintă înaintea ochilor chipuri vesele din copilăria, nevinovată și-i zice: Vrei să fii cu sufletul tot așa de întreg ca în copilărie, vrei să simți atâta

prisos de viață, atâta fericire sfântă ca atunci? Urmează dară calea nevinovăției: »Vino după mine«.

Câte așezăminte sunt în biserica noastră, în cari n'auzim altceva decât glasul de chemare a lui Isus! Sunetul duios al clopotelor în diminețile Duminecilor se pierde în albastrul cerului, de unde se pogoară în vâlurile șoaptele tainice ale lui Isus și se strecoară adânc în sufletele noastre: Veniți la mine și veți afla pace veșnică! În biserică zvonul eântecelor de tropare și învățăturile sfinte ce se desprind deslușit pe rând din cărți bătrâne, de multeori în străfulgerări pripite ne arată înaintea ochilor minții noastre primejdii înfiorătoare, ce se ascund la spatele păcatelor, ori înălțimi fericitoare, ce se arată pe culmile virtuților, chiar așa cum unui călător noaptea prin munți un fulger îi arată gura deschisă a unei prăpastii la depărtare de un pas înaintea lui, și drumul mântuitor deadreapta. Și atunci Isus ne spune: Eu știu că tu nu-ți vrei nefericirea, deci: »Vino cu mine«.

În acest timp sfințit în postul mare, Isus ne chiamă la sine într'un chip deosebit. El ne arată că postul și ajunul cu cât ne amorțește mai tare viața trupească, cu atâta ne îmbogățește mai mult viața sufletească. Și dacă ascultând jalnicile cântări bisericești, răsare un suspin din adâncul inimei, pe urma lui ne simțim mai ușurați decât după râsete neînfrânate și sgomotoase. Deprinderile sufletești ca: rugăciuni mai dese, mărturisiri și cuminecări ne fac nespus mai mare bine decât jocurile săltărețe pe cântecele de vioară. Tristeța postului ne aduce o liniște o pace adâncă în suflet și atunci Isus ne șoptește: Te-ai convins că jugul meu este plăcut și sarcina mea este ușoară?! Deci nu mai întârzia, ci: »Vino după mine«.

Isus ne chiamă în atâtea chipuri, de atâtea ori și cu atâta stăruință, dar oare îl urmăm noi? El nu i-a chemat numai pe cei doisprezece Apostoli ci și pe alții, cari însă n'au vrut să-i urmeze. Vă aduceți aminte de acel tinăr bogat, care l-a întrebat pe Isus, că ce trebuie să facă, să moștenească viața de veci? Când i-a spus Isus că: „Vinde tot ce ai și dă săracilor și vino

după mine, « el s'a depărtat supărat, căci ținea mai mult la bogăția lui, decât la împărăția ceriului. Și dintre noi aceia, cari țin prea mult la orice lucru pământesc, înzadar sunt chemați de atâtea ori și în atâtea chipuri de glasul lui Isus, ei ca și acel tinăr se depărtează de Dumnezeu întristați și-și văd mai departe de patimile lor. — Ca să-l urmărim pe Isus, trebuie să ținem mai mult la Dumnezeu decât la lume, mai mult la suflet decât la trup.

Când l-a chemat Filip pe Natanail la Isus, Natanail stăpânit de credința poporului jidovesc cumcă din Nazaret nu poate veni ceva bun, nu voia să creadă în Isus, — Intre noi încă sunt mulți cu suflet bun, cari însă n'ascultă de povețele sufletului lor, ci se lasă răpiți de șivoiul pornirilor lumii, ce-i duc cu sine. Aceștia simt adevărată fericire numai când se roagă, ori când în decursul muncii își îndreaptă gândul și inima către Dumnezeu. Văzând însă cum lumea din jurul lor zorește înfrigurată după averi, onoruri, plăceri ca după ultima ei țintă, dela o vreme își pierd și cei buni cumpătul, se se lasă în voia valurilor vieții, cari îi duc și pe ei pe povârniș. — Il vom urma pe Isus, numai dacă vom asculta de glasul sufletului nostru bun, împotrivindu-ne până în capet curentului lumii stricate.

Natanail deși avea părere preconcepută, a mers cu Filip la Isus. Ce vizită plină de fericire! Isus îl învălește cu privirile lui calde pline de dragoste, constatând cu atâta bucurie, că în inima aceluia, nu este nici o viclenie. Viclenia cu fca sa fățărnicia, de care pătimiau în mare măsură fariseii, a stat deacurmezișul în calea învățaturii lui Isus. — Il vom urma pe Isus, dacă ne vom desbăra de acest păcat, străduindu-ne să semănăm lui Natanail.

Sfinții Apostoli nu s'au mulțumit numai cu aceea, că au urmat chemării lui Isus, mântuindu-și sufletele lor, ci predicând au mântuit lumea de păgânie, întorcând-o la creștinism. Încă sf. Apostol Paul a putut zice că: »In tot pământul a ieșit vestirea lor și la marginile lumii graiurile lor«, adecă cei doisprezece Apostoli au predicat evangelia în toată lumea cunoscută pe atunci.

Noi ne numim creștini, adică următori ai învățăturii lui Hristos. Deci ca să nu ne dăm de minciună numirea aceasta sfântă, ar trebui ca toate dorințele, gândurile, vorbele, faptele noastre să fie îndreptate după învățătura lui Isus Hristos și întru nimica să nu ne abatem dela acea. Atunci și noi ca și sfinții Apostoli ne-am împlini datorința de predicatori ai învățăturii lui Isus nu cu cuvântul ci cu fapta, după cum ne îndeamnă sf. evanghelie: »Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, ca să vadă faptele voastre celea bune și să proamărească pe Tatăl vostru cel din ceriuri«. (Mat. 5, 14). Adecă așa să trăim de creștinește, încât văzând jidovii, calvinii etc. faptele noastre, să ajungă și ei la convingerea, că într'adevăr a noastră e credința cea mai sfântă, cea adevărată și așa să treacă și ei cu vremea la biserica lui Isus Hristos. Dar oare așa se întâmplă?! Ba chiar întors: Cei doisprezece Apostoli au cucerit o lume întreagă, iar noi o lume de creștini nu putem întoarce două trei familii de jidovi, presărați prin satele noastre, să nu mai amintesc de alte religii cu popor mai numeros. Și oare pentru ce se întâmplă aceasta? Pentru că faptele noastre sunt păgânești, noi nu trăim din credința în Isus.

Un jidov, care vede cum credincioșii noștrii se îmbeată la el în crișmă, îl sudue pe Dumnezeu — păcat care în legea lor se pedepsia omorându-l cu pietri pe celce suduia așa cumplit — vede cum se ceartă între sine, cum se infurie, se bat, ba uneori se chiar omoară, acel jidov, văzându-le acestea zilnic, și crezând el, că legea noastră creștină îngăduie toate acelea păgânătăți, ușor ajunge la convingerea greșită, că legea lui jidovească e mai bună decât a noastră, credința lui e mai înaltă decât a noastră, care stă cu mult mai pe jos. Ba ce e mai mult, în loc să câștigăm pe jidovi și păgâni pentru credința noastră, ne trezim că unul și altul scandalizat de faptele noastre, părăsește biserica și trece la pocăiți, bapțiști, nazarineni și câte alte secte, cari stau cu mult mai aproape de legea jidovească decât de a noastră.

Pentru toate acestea, dacă vor fi pedepsiți de

Dumnezeu necredincioșii, apoi și pe noi ne va trage la răspundere dreptul judecător, ca pe unii, cari prin faptele noastre am compromis biserica lui Isus înaintea străinilor, din care cauză aceia n'au intrat, iar alții au părăsit religia cea adevărată. De păcatul necredinții lor, și noi suntem vinovați.

Dar să nu fie aceasta! Să ascultăm de glasul de chemare a blândului Isus, desbărându-ne de tot ce ar putea împiedeca pătrunderea lui la auzul conștiinții noastre. Să-l urmăm ca pe un adevărat Impărat al lui Izrail, lăsându-ne toate faptele noastre în voia conducerii lui sfinte, ca astfel străinii, văzând faptele noastre cele bune, să preamărească credința, legea noastră din care izvoresc acelea, căci atunci prin predica faptelor, ne vom dovedi de vrednici ucenici ai sfinților Apostoli. Amin.

I. C.

Predică pe Duminica a II. din post.

»Indrăznește Fiule, iartăți-se ție
păcatele tale«. (Mat. 92).

Evangelia din ziua de azi ne arată o dovadă minunată despre bunătatea și gingășia deosebită a Domnului Hristos față de necazurile și multele neajunsuri ale bieteii omenimi. Ne întărește tot mai mult în credința, că alinare și mângâiere în durerile noastre la nimeni nu putem afla cu atâta siguranță, decât la izvorul tuturor bunătăților: la Mântuitorul lumii.

Vorbele citate ale Mântuitorului sunt cuvinte plăcute, mai dulci decât mierea, pentru sărmana inimă a păcătosului, care simte ce amar lucru e să părăsești pe Domnul Dumnezeuul tău! Și oare la cuvintele acestea s'a așteptat — dela Isus — paralyticul din sf. Evanghelie de azi? Poate că, nenorocitul nici nu s'a gândit la morbul său sufletesc, la fărădelegile ce-i țineau încătușat sufletul, deși starea păcătoasă e nemăsurat mai mare rău, decât orice boală trupească, fie ea cât de grea și cât de îndelungată. Deaceia, Isus anume a zis cuvintele acelea paralyticului, voind să ne dea învățătură, că preocupările noastre principale, când e vorba de sanarea vre'o unui

râu, trebuie să fie îndreptate spre aflarea cauzelor adevărate, cari mai totdeauna sunt de ordin moral, a voit să ne înveță, să privim toate întâmplările vieții noastre prin prisma neîndoelnică a credinței, să le judecăm în legătură cu ajungerea scopului nostru ultim. Numai aceea întâmplare s'o judecăm și s'o ținem de adevărat râu, care ne împiedecă la ajungerea fericirii veșnice.

Acest unic îndreptar, propus de însași Înțelepciunea eternă, e potrivit pentru toate timpurile și pentru toate neajunsurile vieții omenești! Se potrivește deplin și la starea omenimei din zilele noastre. Nu e asemănare îndrăsneață să zicem, că omenimea în ziua de azi e ca și paralticul din sf. evanghelie. Se sbate în neputința sa și țipă după ajutor, să fie scăpată ca prin farmec de falimentul financiar, de greutatea traiului zilei, de mulțimea boalelor ce-o copleșește, de nesiguranța averii câștigate chiar și cu cinste și trudă multă, de joshnicia, nedreptatea și asuprirea celor tari. În așa stare aflându-se, își uită biata omenime cu totul îndreptarul propovăduit de Isus, își uită cu totul să ceară și să cerce cu stăruință și încredere sanarea ordului moral adânc sdruncinat, trece cu vederea c'o ușurință uimitoare atât societatea cât și singuraticii ei membrii, că pricina acestor rele multe și mari este nepotrivirea ivită și existentă între faptele noastre și între cerintele neînduplecate ale legii morale nestrămutate, vestită cu atâta tărie și claritate de către Domnul Hristos.

E adevărat, că Isus i-a iertat păcatele paralticului, deși el aștepta în primul rând să fie vindecat de boala sa trupească. Evangelia însă ne spune, că Isus, văzând credința acelora, cari împinși de milă l'au adus în pat pe paraltic a zis: iartați-se păcatele tale. Paralticul s'a învrednicit de bunăvoința Mântuitorului, nu atât pentru credința sa, cât mai vârtos pentru a acelora, cari au făcut actul eroic de iubire, aducându-l cu multă greutate înaintea lui Isus. Vedem limpede din cazul acesta, că noi putem dobândi prin credință vie și încredere tare nu numai întoarcerea noastră către Dumnezeu, ci chiar și pe a altora. De aci urmează înalta datorință creștinească și totodată și în adevăr patriotică, să ne îndrep-

tăm zilnic cu rugăciuni cucernice către bunul Dumnezeu pentru vindecarea boalelor sufletești ale fraților noștri și'n chip deosebit a aceloră, cari din încredințarea ori din îngăduința Domnului țin — așa zicând — soarta omenimei în mâna lor.

Urmați și voi iubiții creștini pilda oamenilor aceloră milostivi, cari nu și-au uitat de paralyticul neputincios și prin rugăciunile voastre isvorite din inimă curată arătați-vă dragostea față de cei mulți rătăciți, cari se ivesc și'n mijocul vostru. Rugați-vă pentru paralyticii sufletești, cari lepădânduși cu ușurință păcătoasă legea părinților lor, îmbrătoșează credințe streine de sufletul neamului nostru, mânănd astfel apa pe moara străinilor, a dușmanilor noștri nelmpăcați. Paralyticii zilelor noastre sunt pocăiții, anabapțiștii, nazarenii și sâmbătașii, cari se ivesc în mijlocul nostru ca niște boale molipsitoare. Ei nu se mai pot mișca, fiind nesimțitori față de durerile Bisericii, care i-a născut și față de neamul și țara noastră scumpă, care-i ocrotește. Orbiți cum sunt sufletește nu se mai pot vindeca, decât prin rugăciunile noastre smerite vărsate către înduratul Dumnezeu.

Fariseii, auzind cuvintele lui Isus: »Iartăți-se ție păcatele tale« s'au smintit întru inimile lor. Domnul, văzând gândul lor — căci este doară Dumnezeu — a zis dojenindu-i: »Cei mai ușor a zice: »Iartăți-se ție păcatele tale, ori a zice »scoală-te și umblă«? Ca însă să știți, că Fiul Omului are putere de-a ierta păcatele, iată zic paralyticului: scoală-te, ieși patul tău și umblă. Și acela, luându-și patul său în văzul tuturor, s'a dus. Paralyticul în momentul acela s'a vindecat deplin și ce n'a putut face de mult acum poate, căci și-a mișcat membrele, ba a câștigat afăta putere, de nu numai s'a sculat, ci și patul și l'a dus cu sine ca un steag de biruință.

Aici ni-se dă învățătura cum putem să ne vindecăm deplin de paralyza noastră sufletească.

Condiția esanțială a vindecării noastre sufletești — peste orice indoială — este de bună seamă grația divină, ajutorul special al lui Dumnezeu, dar cu acesta trebuie să conlucrăm și noi, așa cum am văzut pe pa-

raliticul făcând, Și anume: trebuie să ne *sculăm*, dară dela noi să ne sculăm fără să tot așteptăm, ca alții să ne sprijinească și să ne scoale, pentrucă după ce darul lui Dumnezeu a întărit puterile sufletului nostru e, de lipsă ca pe acelea să le folosim și deprindem în tot ce-i bine. E păcat să lași să se părăginească puterile odată desmorțite prin darul lui Dumnezeu.

Trebuie să ne luăm și patul și să-l ducem. Adeca să renunțăm la patimile și pasiunile noastre, și'n deosebi trebuie să ne scăpăm de lenea spirituală, trebuie să im-prăștiem dușmanii mântuirii sufletului nostru: iubirea disordinată, poftele de mărire deșartă, setea neînfrănată după averi și plăceri josnice.

Și'n urmă e necesar să mergem în *casa* noastră. Adeca să ne concentrăm toate gândurile asupra stării sufletului. În loc de distracții primejdioase, cari până acum ne-au dus la păcate,, să trăim în intimitatea sufletului nostru. Și chiar aceasta e menirea principală a timpului sfânt în care ne aflăm acum. Din acest motiv a rânduit Biserica cetirea evangheliei de azi. Dacă din evanghelia de azi în adevăr vom țrage învățăturile amintite, atunci și paralticul zilelor noastre — întreaga societate omenească — se va învrednici de cuvintele Mântuitorului și atunci, dar numai atunci va scăpa de toate neajunsurile ce-o copleșesc. Amin.

TELLUS.

Predică pe Dumineca a treia din post.

»Celce vrea să vină după mine, să se lapede de sine, să-și ia crucea sa și să vină după mine«.

(Mat. 16, 24).

Iubiți ascultători! Venind în Dumineci și sărbători la biserică și ascultând cuvintele Evangheliei cetite de slujitorul altarului, întreagă viața lui Isus Hristos se depănă înaintea ochilor noștri; cu gândul îl însoțim și noi în drumurile pe cari le-a bătătorit acum 1900 de ani, stăm în jurul lui laolaltă cu Apostolii și cu poporul

care-l urma, împreună cu ei îl privim și îl ascultăm. Din tot ce vedem și auzim că se petrece în jurul lui Isus, mai mult ne leagă luarea aminte bunătatea lui dumnezeiască; nenumărați sunt nenorociții de tot felul, pe cari îi vedem că aleargă la dânsul, iar El pentru toți are un cuvânt de mângâiere și îmbărbătare, îi ajută, chiar făcând minuni, pe toți cari vin la El cu credință. Sufletul nostru, sbuciumat și el de necazurile vieții și chinuit de dureri fără număr, soarbe cu nesaț cuvintele de mângâiere ale Evangheliei și, fără să vrem, suntem ispitiți poate să credem, că acum când mulțimea necazurilor ce împresoară pe muritori e tot atât de nemărginită ca și atunci când Is. Hristos trăia pe pământ, am avea dreptul să așteptăm și noi dela Dumnezeu, ca și pe noi să ne ajute în acelaș chip ca și pe nenorociții din Evanghelie. Iată însă, iubiți ascultători, că în Evanghelia Duminecii de astăzi Dl Hristos dă Apostolilor săi o învățătură, care ne sună și nouă: să nu așteptăm dela Dumnezeu curmarea, în orice chip, a suferințelor ce ni le-a trimis, ci să le purtăm cu supunere și împăcați cu voia lui Dumnezeu. »Celce vrea să vină după mine, să-și ia crucea sa și să vină după mine«.

Oricât de mulți nenorociți a ajutat Hristos când trăia pe pământ, totuși nu pentru aceasta a venit El în lume, ca să vindece necazurile vremelnice ale oamenilor, ci ca să ne mântuiască sufletele nemuritoare, pentru ele și-a dat și viața. Vieța pământească e trecătoare, cu toate întâmplările ei fericite ori nefericite, ea nu e decât o pregătire pentru vieța de veci. E adevărat, iubiți ascultători, că vieța aceasta de pe pământ de multe ori e foarte grea, plină de chinuri, suferințe și griji. Dumnezeu știe bine că noi căutăm pacea și bucuria, iar nu durerea și suferința, și nici nu ne-o ia aceasta în nume de rău. Nici aceea nu ni-se poate lua în nume

de rău, dinpotrivă e foarte bine, dacă în rugăciunile noastre cerem dela Dumnezeu să ne scape din necazuri. Dar să ne gândim totdeauna și la aceea, că fiecare ne avem crucea vieții, mai ușoară sau mai grea, pe care ne e sortit să o purtăm. Dacă Dumnezeu nu ne scapă așadară din necaz îndată și cu totul, să ne mulțămim cu ajutorul, ce ni-l dă ca să putem îndura nenorocirea ce ne-a lovit, să ne simțim oel puțin mai ușoară crucea. Iar acest ajutor cu siguranță ni-l dă, numai să-l cerem. În felul acesta trebuie să înțelegem chemarea Dlui Hristos, pe care am auzit'o de atâtea ori în Evanghelie: »Veniți la mine toți cei osteniți și însărcinați și eu vă voi odihni pe voi«. (Mat. 9, 28). Să nu așteptăm așadară dela Dumnezeu, ca lucrurile să se facă așa cum vrem noi, ci să ne mulțumim că ne ajută să îndurăm întâmplările așa cum sosesc. Să ne fie spre mângăiere convingerea, că deși Dumnezeu nu schimbă de dragul nostru rânduiala firii, nu face câte o minune la orice rugăciune a noastră, totuși El veghează asupra noastră, nu ne părăsește, nu și-a uitat de noi. Putem fi siguri că orice ni s'ar întâmpla, boală, sărăcie, rușine, nedreptate sau orice altă nenorocire, Dumnezeu știe de ea, ne vede suferința, ne dă destulă putere ca să o putem răbda și ne-a făgăduit că »nu ne va lăsa să fim încercați mai mult decât putem« (1 Cor. 1, 23).

Ori unde să fim, orice să facem, atâtea vreme cât conștiința ne spune că suntem la locul nostru și ne împlinim datoria, să fim siguri, că Dumnezeu ne păzește și nimic nu ne poate strica. Nici chiar fapăturile necuvântătoare nu sunt lipsite de purtarea lui de grije. Paserile cerului nu seamănă nici nu seceră, totuși Tatăl ceresc le hrănește. Florile câmpului nu torc nici nu țes, totuși podoaba lor întrece orice podoabă împărătească. Cu atât mai mult are Dumnezeu grije de noi.

Dacă fără știrea și voia lui nici o vrabie nu cade de pe acoperiș, nouă nici un fir de păr nu ne poate cădea de pe cap fără știrea și voia lui Dumnezeu. Iar dacă Dumnezeu lasă să vină suferințe asupra noastră, chiar și acestea sunt spre binele nostru, își au și ele rostul lor. Bunăstarea și norocul ne face de multe ori să ne uităm de Dumnezeu; ne facem încrezuți, parecă n'am mai avea lipsă de Dumnezeu. Crucea suferințelor ne învață smerenie; în nenorocire vedem cât suntem de neputincioși față cu Dumnezeu. Norocul și bunăstarea ne duc în rătăcire; prețuim lucrurile pământești mai mult decât sunt vrednice și ne punem în ele nădejdea mai mult decât trebuie. Durerea ne învață să prețuim lucrurile după valoarea lor adevărată. Cu un cuvânt suferințele ne aduc aminte, că nu avem aici pe pământ locuință stătătoare și că adevărata viață e dincolo de mormânt; aici nu poate fi fericire nemestecată cu dureri, fericirea desăvârșită e cea veșnică. Dacă din acest punct de vedere vom privi lucrurile, nicicând nu vom fi nemulțumiți de partea ce ne-a fost hărăzită la împărțeala soartei, suferințele nu ne vor turbura sufletul, nu ne vor face abătuți pentru prezent nici nu ne vor îngrozi pentru viitor, ci vom fi totdeauna mulțumiți și îi vom fi lui Dumnezeu recunoscători pentru tot ceace ne trimite și pentru tot ceace ne-a hotărît.

Trebue să avem încredere în Dumnezeu și să nu ne-o pierdem nici în mijlocul durerilor și necazurilor. Oricât de întunecată ni s'ar părea uneori viața, oricât ni se va părea de neînțeles cum poate Dumnezeu lăsa atâta durere și nenorocire, să fie oricât de întunecată bezna suferinții, credința o împrăstie, ea ne revarsă în suflet lumină, mângâiere și pace sfântă, ne dă putere și curaj ca să nu ne lăsăm târși de puhoiul vieții, să nu ne strivească greutatea loviturilor.

Nicicând să nu uităm un lucru: dacă Isus Hristos cere dela noi să ne luăm crucea și să mergem după dânsul, nu avem să mergem singuri ci îl avem tovarăș de drum pe El, care cu puterea și bunătatea lui nemărginită ne va sprijini să nu cădem sub greutatea crucii ce o purtăm. Amin. x.

Predică pentru Duminica a patra a postului mare.

»O neam necredincios! Până când voiu fi eu voi? Până când voiu răbda pe voi?«.

(Mateiu 9, 19).

Domnul nostru Isus Hristos se schimbase tocmai la față înaintea lui Petru, Iacob și Ioan pe muntele Taborului, iară ceilalți nouă apostoli așteptau la poalele muntelui. Până era Domnul pe munte cu cei trei învățăcei ai săi, a venit popor mult din toate părțile lumii jidovești cu gândul să-l roage pe el, să-i vindece bolnavii. Neaflându-l pe Învățătorul de față și știindu-l plecat la munte, poporul i-a rugat pe apostoli, să-i împlinească ei cererea aceasta. Inșă aceștia, cu toatecă înainte cu câteva luni ei porniseră câte doi și viadecaseră bolnavii cu puterea credinței, acuma nu mai putură face nimica. Atunci fariseii și cărturararii au început să ademenească poporul și să-i arete, că iată nu sunt lucrurile tocmai așa cum le spune Rabi cel vestit. Acest așa zis Mesia face el poate și câte o minune, chiar și pe învățăcei și-i deprinde la câte una, alta, îndatăce se depărtează însă de ei, învățăceii stau buimăciți, n'au nici o putere, nu mai sunt în stare să vă vindece bolnavii și să vă dea sfaturi. Și apoi precum sunt învățăceii așa e și stăpânul lor. Veniți deci și lăpădați-vă de el și ascultați-ne pe noi, cari nu mai binele vi-l dorim! Și poporul, ușor de clătuit și într'o parte și într'alta, era pe cale să dea crezământ vorbelor fariseilor și cărturarilor, când iată, că apare Isus și-i întrebă pe ei: »Ce vă priciți între

voi?» Și răspunzând unul din mulțime a zis: Invățătorule, am adus la tine pe fiul meu, care are Duh mut și, ori unde-l apucă, îl sdrobește și face spume și scrâșnește dinții săi și se usucă, și am zis învățăceilor tăi să-l scoată și nu l-au putut. Iară Isus răspunzând lui a zis: O neam necredincios! Până când voi fi cu voi? Până când voi răbda pe voi? Aduceți-l la mine! Și l-a vindecat pe el.

Dacă înfruntarea aceasta se potrivea atât de bine poporului jidovesc de pe vremea Mântuitorului, cu atât mai bine se potrivește nouă, creștinilor de astăzi, cari, trebuie să o recunoaștem cu durere, stăm în privința credinții cât se poate de rău. Oamenii zilelor noastre n-au vreme să se ocupe și de credință. Pe ei îi interesează numai lumea aceasta cu multele sale plăceri. Asemenea sunt ei oaspeților din sfânta Evanghelie, cari fie pentru moșie, fie pentru boi, fie pentru ospăț nu s'au dus la cina Domnului. Asemenea sunt ei plantelor, cari, neavând umezeală, se uscă, ori lampei, care, neavând petrol, se stinge. Și acești oameni se zic pe sine cu toate acestea culți și se uită cu mult dispreț la »plebea« care vine la biserică și se roagă. Dați-mi voie I. A. să-i numesc cu toate acestea neculți și neraționali. Da, sunt neculți, pentrucă nu au cultura cea mai de căpetenie și cea mai folositoare, cultura religioasă; sunt neraționali, pentrucă în cele mai grele clipite ale vieții nu știu ce să facă și de ce să se apuce, și nu știu să dea un răspuns îndestulitor la cele mai vitale întrebări: »Pentruce ești aici pe pământ? Cine ești tu? De unde vii? Și unde mergi?« Omenii zilelor noastre cred că religia este bună numai pentru țărani și pentru popoarele sălbatice ale Aziei și Africei, pecând oamenii culți pot trăi și fără religie. Măcarcă, cuminti cum se cred, ar putea să cerceteze paginile istoriei și să vadă unde s'a ajuns în Franța pe vremea revoluției franceze fără religiune și ce stări insuportabile sunt tot din acest motiv în Rusia de astăzi. Dar ei nu reflectează la toate acestea, trăiesc mai departe după vechiul obicei, singurul lor Dumnezeu fiind trupul, pe care-l îngrijesc. și nutresc cât se poate de bine, de când sufletul nici nu-l

bagă în samă. Dar numai trupul ci și sufletul trebuie nutrit, I. A. Iară nutreământul sufletului este evangelia. Vorbind cu samarineana Domnul nostru Isus Hristos numește evangelia sa »apă, din care dacă va bea cineva, nu va însătoșa nici odată«. În sinagoga din Capernaum a zis: »Eu sunt pâinea vieții, celce vine la mine, nu va flămânzi, și celce crede întru mine, nu va înseta niciodată«. Iată pentru ce oamenii de știință ai zilelor noastre caută într'una adevărul și nu-l află, și flămânzesc și însătoșează după adevăr!

Să vedem I. A., urmând apoi, cum se explică multele fărădelegi și păcate din zilele noastre? Prin necredință. — Să-l ascultăm pe sf. Apostol Pavel! Iată ce ne spune acest mare psiholog despre lumea păgână: „De vreme ce cunoscând pe Dumnezeu nu ca pe Dumnezeu l-au mărit, nici i-au mulțămuit, ci s'au făcut îndărătnici întru cugețele sale și s'au întunecat inima lor cea neînțelegătoare, zicându-se pe sine a fi înțelepți, au nebunit: și au mutat mărirea lui Dumnezeu celui nestricăcios întru asemănarea chipului omului celui stricăcios și al paserilor și al celor cu patru picioare și al celor ce se târăsc. Pentru aceea i-au și dat Dumnezeu pe ei întru pottele inimelor lor, în necurăție, ca să se pângărească trupurile lor întru ei singuri, cari au mutat adevărul lui Dumnezeu întru minciună și au cinstit și au slujit făpturii mai vârtos decât făcătorului, celce este binecuvântat în veci Amin«. Și după ce descrie un păcat grozav, pe care-l are și lumea modernă, continuă: »Și precum nu au adevărit a avea pe Dumnezeu în cunoștință, i-au dat pe ei Dumnezeu întru minte nepricepută a face cele ce nu se cade: plini a fi de toată nedreptatea, de curvie, de viclenie, de lăcomie, de răutate, plini de pizmă, de acidere, de sfadă, de înșelăciune, de năravuri rele, poftitori a fi; grăitori de rău, uritori de Dumnezeu, ocărtitori, măreți, trufași, aflători de rele, de părinți neascultători; fără de minte, neîmpăcăcioși, fără de dragoste, neșitorii de jurământ, nemilostivi; cari dreptatea lui Dumnezeu, știind cumcă ceice fac unele ca acestea vrednici sunt morții, nu numai acestea fac, ci și celor ce fac le părtinesc«. — Poate-se oare da o mai clasică

descriere a urmărilor necredinții din zilele noastre decât ni-o dă sfântul apostol Pavel în această întâie a sa carte către Romani la cap. 1. vers 21—32?

Dar eu în vorbirea de astăzi *nu numai urmările ci și pricitele necredinții* doresc a vi-le arăta I. A.

Cea dintâiu cauză a necredinții însă este *cultul cel prea mare ce se dă astăzi rațiunii*. Da, recunosc și eu I. A. că prin rațiune se ridică omul peste celelalte fap-turi, că rațiunea, mintea, este scânteia aceea dumnezeiască, fără de care omul n'ar fi om ci dobitoc. Dară și rațiunea noastră, fiind în ultima analiză numai faptură, este supusă legilor fapturilor, este adecă mărginită și nu poate să cuprindă nemărginitul. De aici însă nu urmează, că nu există nemărginit, că nu există o lume pe care mintea noastră, fiind prea slabă, nu o poate cuprinde. Cât de frumos ne-o spune aceasta sf. ap. Pavel în I. ep. către Corint. 13, 12: »Că vedem acum ca prin oglindă în găcitură, iară atunci — când vom fi trecut adecă la nemurire, — față către față!«.

A doua cauză a necredinții este *senzualismul*. Su-fletul curat asemenea este unei ape limpezi, în care se oglindește soarele, străbate credința; cel necurat ase-menea este mocirlei și apei tulburi, în care soarele nu se oglindește și credința nu intră, vorba sf. ap. Pavel I. Cor. 2, 14: »Iară omul cel trupesc nu primește cele ce sunt ale Duhului lui Dumnezeu, că nebunie sunt lui, și nu le poate înțelege, căci duhovnicește se judecă«. Omul senzual din zilele noastre nu vrea să creadă, fiindcă în momentul în care ar primi de bune învățătu-rile Domnului, ar trebui să-și schimbe viața. Pentru ce să-și schimbe însă viața, când așa de bine îi vine a-și împlini toate poftele sale? Nu așteptați așadară cre-dință dela ceice trăiesc numai pântecelui, dela ceice nu vor să știe nimio despre suflet.

A treia cauză a necredinții este: *necunoașterea re-ligiunii*. Sunt atâția intelectuali și meseriași astăzi, cari aproape nimic nu știu din religione, pe cari îi întrece un elev din clasa a patra primară în ce privește cuno-ștințele religiei noastre. Omul modern cunoaște istoria

lumii, istoria religioasă a omenimei însă nu e cunoaște de loc. Cunoaște științele naturale, știința naturii lui Dumnezeu însă li este cu totul necunoscută. Cunoaște autorii clasici și moderni, sfânta Scriptură, această cea mai celebră scriere a tuturor timpurilor însă n'a avut-o în mână niciodată.

A patra și cea mai mare cauză a necredinței este în sfârșit: *presa și literatura timpurilor noastre*, presa aceea murdară, scrisă de toți perciunații nechemați, de atâtea existențe dubii, suflete goale și caractere mârșave. Unde afli o presă mai ticăloasă decât a noastră, care își bate joc de tot ce e sfânt și cinstit, de Dumnezeu și de biserică, de cinste și de omenie, de țară și de neam, care se vinde celui ce-i ofere mai mult, își contrazice la fiecare pas și de câte ori se schimbă vre-un guvern! Priviți vitrinele marilor librării și vedeți ce-i place să cetească societății noastre! Cercetați revistele, mai cu seamă cele așa-numite hazlii și umoristice, priviți icoanele, caricaturile, desemnurile, și atunci nu vă veți mira dacă ne aflăm în halul în care de fapt suntem.

I. A. Celce voiește scopul, voiește și mijloacele ducătoare la scop. Nu mai cetiți presa jidovească, resp. jidovită de astăzi! Cetiți numai ziare cinstite și scrise de oameni de caracter! Avem har Domnului și de acestea! Cetiți înainte de toate ziarele și revistele catolice! Nici unul să nu fie între voi, care să nu aibă un astfel de ziar! Cetindu-le acestea veți începe a îndrăgi nu numai presa ci și literatura creștină, veți începe a cere tipărirea sfintei Scripturi; iar cetind sfânta Scriptură adăpându-vă de acest izvor al vieții de veci, veți ajunge să vă scăpați de senzualism, veți recunoaște că rațiunea omenească nu e atotputernică, ba că e chiar foarte mărginită și veți ajunge să aveți iarăși credință. Și numai atunci veți fi cu adevărat fericiți, căci, credeți-mă I. A., nu există în lumea aceasta nimic mai mângâitor și mai liniștitor, nimic mai dulce și mai minunat ca credința catolică. Amin.

Prof. IULIU MAIOR.

Posta administrației.

Sfura V. Blaga 35 Lei. Restată 80 Lei pe 1924; Bulbuc O. Miuthiu 70 Lei. Restată 89 Lei pe 1924; Pop Oradea M. 70 Lei pe 1924. Restată 30 Lei; Doros N. Satsugatag 100 Lei pe 1924; Dr. Chiș I Marghita 100 Lei 1924; Mihalca I Rebrisoara 70 Lei pe 1923; Dr. Schütz Timișoara 170 Lei pe 1923 și 1924; Breban A. Baia mare 200 Lei pe 1924. Mulțumită. Câmpian N. Ruseni 70 Lei. Restată 125 Lei până la finea a. 1923; Hopârtean V. Gădălin 100 Lei pe 1924; Ciceronescu S. Oradea M. 100 Lei pe 1924; Pop V. Valcăul de jos 35 Lei. Restată Lei 40 pe 1923; Anca I Baia sprieie 100 Lei. Restată până la finea a. 1923 40 Lei; Par. Reșița 100 Lei pe 1924; Enariu Gr. Tămășeni. Plătind la »Unirea« 130 Lei abon până la finea a. 1924 și 25 Lei pentru » Viața lui Isus« ne-a rămas 205 Lei. Din aceasta sumă s'a plătit restanța până la finea a. 1923, Lei 85; Gherghu I Rustiana 10 Lei pe 1923; Filimon I. Golești 70 Lei pe 1923; Orban R. Iclânzel 35 Lei pe 1924. Restată 65 Lei; Ghitta E. Tălărești 70 Lei pe 1923; Popa V. Ciaca 70 Lei pe 1923; Mureșan A. Ragla 100 Lei pe 1924; Dr. Karácsnyi Oradea 100 Lei pe 1924; Harșia V. Milășel 100 Lei pe 1924; Mănăstirea »Călugăra« 70 Lei pe 1923; Proioterie Tg. Jiu 100 Lei pe 1924; Rus G. Huedin 70 Lei pe 1923, Stupinean I. Geoagiu 35 Lei. Restată 20 Lei pe 1923; Tufan A. Beiuș 170 Lei pe 1923 și 1934; Togan N. Sibiu 100 Lei pe 1924; Podoabă B. Hususău 35 Lei pe 1924. Restată 65 Lei; Budu A. Hășmaș 70 Lei pe 1923; Dr. Șincăi Arad 70 Lei pe 1923; Dir. inst. Teol. Arad 70 Lei Restată 60 Lei pe 1924.

A apărut!

A apărut!

Viața și Operele

Episcopului

Dr. Demetriu Radu

Volumul I

PREDICI.

Prețul: 50 Lei.

Predicile aceste ale Ilustrului defunct vrednicesc întreaga noastră luare aminte. Le recomandăm cu căldură tuturor, dar mai ales preoțimii.

FERICITA TERESA DE PRUNCUL ISUS

Să nu lipsească din casa nici unui creștin. Prin întreprinerea Fericitei Teresa Dumnezeu vindecă multe dureri sufletești și trupești. — Ediția a III-a.

Prețul 2 Lei.